

TEKST HERMAN BINK

FOTO'S HERMAN BINK (PAGINA 11) EN ELMER SPAARGAREN (13)

Jubilea

In 2014 worden in de nieuwe rubriek 'Jubilea' molens of molenorganisaties in het zonnetje gezet, die dit jaar een jubileum vieren. In dit nummer aandacht voor koren- en pelmolen De Widde Meuln in Ten Boer, die op 6 september aanstaande het 175-jarig bestaan viert. Een gesprek met drie leden van de jubileumcommissie: Jan van Bruggen (voorzitter), Harm Messchendorp (secretaris) en Jakob Hoogakker, die het jubileumboek schrijft.

175 JAAR 'WIDDE MEULN' in TEN BOER

Bij Koninklijk Besluit komt er in 1839 toestemming in het gehucht Boltklap bij het dorp Ten Boer aan het Damsterdiep een nieuwe molen te bouwen. De bouw, door een tot nu toe onbekende molenbouwer, wordt voortvarend aangepakt. In 1840 is de molen bedrijfsvaardig. Jan van der Heide en Arend Cornelis Pol, de eerste eigenaren, kunnen aan de slag. Het is een van de ruim 30 molens die er ooit langs het Damsterdiep hebben gestaan. De romp van deze molen, een

pelmolen, is conisch. Bij de bouw zijn gele bakstenen gebruikt.

Al vijf jaar later voegt men maalstenen toe en kan er ook graan gemalen worden. Tientallen jaren zijn molenaars er actief geweest de bevolking in de wijde omtrek te voorzien van de nodige grondstoffen voor het vervaardigen van hun dagelijks brood, koek en allerlei lekkernijen. Ook boeren met vee konden er terecht voor veevoer.

“Wie leeft van de wind?”

De molenaar

Maar die wind laat het ook regelmatig afweten. Als de elektromotor begin 20e eeuw in de molenwereld zijn intrede doet, besluit de molenaar van deze molen bij windstilte ook te malen op elektra.(1922) Later neemt de elektromotor het werk helemaal over. Dat blijft zo tot in de jaren '50. Onderhoud aan wieken, kap en stelling is duur, ook in die tijd al, maar nu niet meer nodig. Die overbodige onderdelen worden vanaf 1935 gaandeweg verwijderd.

Het is 1936. Van de eens fraaie, trotse molen staat alleen de kale ronde romp nog overeind. Een trieste aanblik.

Zo staat hij jaren te kijk....Handelaren uit Ten Boer krijgen een idee. Ze hangen er vanaf de weg goed zichtbaar een reclamebord op met de tekst:

*KOOP ELDERS NIET
WAT TEN BOER U BIEDT*

Een grapjas plaatst er een komma in, waardoor de tekst enigszins van betekenis verandert:
'Koop elders, niet wat Ten Boer u biedt'.

Plannen

Veel inwoners van Ten Boer zijn echter niet gelukkig met deze rompruïne. Als zij van de plannen horen om de molen te ontmantelen, starten ze meteen een actie

om geld in te zamelen om de molen in zijn oude staat te herstellen. Het is crisistijd en het mislukt. Na de Tweede Wereldoorlog wordt er een nieuwe restauratiepoging ondernomen, ook zonder succes. Midden jaren vijftig komen de maalstenen geheel tot rust en alle restauratieplannen idem dito. Pas in 1990 komt een aantal molenaars met een plan de molen te herstellen, een plan waar ze tien jaar aan werken (de 'Stichting Groninger Molenvrienden'). Maar geldgebrek gooit wederom roet in het eten. Toch lukt het ze in 2001 een nieuwe stelling op de molen aan te laten brengen. Molenbouwer Vaags uit Aalten voert het werk uit. Verder gebeurt er niets.

Een tweede leven

Om de molen toch van de dreigende ondergang te redden, komt een groepje erfgoedliefhebbers uit Ten Boer in actie. De stichting krijgt een nieuwe naam: 'Stichting Widde Meuln'. Die neemt in 2003 de molen over (met enkele duizenden euro's schuld). Er worden bronnen aangeboord en activiteiten ontplooid om aan het nodige restauratiegeld te komen. Dat lukt uiteindelijk en in 2005 brengt molenbouwer Jellema uit Burdaard een nieuwe molenkap aan en herstelt de romp. Die wordt wederom witgepleisterd. Uit die tijd stamt ook de nu officiële naam van de molen: 'Widde Meuln', zoals de mensen in de wijde omtrek van Ten Boer hem al jaren noemen. Eindelijk, na ruim zeven-tig jaar, staat de molen er weer in zijn oude glorie bij. In 2007 feestelijk in gebruik genomen, is hij nu een van de twee molens die zijn overgebleven van de meer dan 30 die ooit langs het Damsterdiep stonden. Om de continuïteit te waarborgen is de molen sinds 15 december 2009 eigendom van Het Groninger Landschap.

Leven op de Widde Meuln

Er is een groep enthousiaste vrijwilligers op de molen actief. Zo laten vier molenaars woensdag- en zaterdagmiddag de molen draaien. Molengidsen ontvangen de gasten. Daar zijn fietsers bij van de fietsroute die langs de molen gaat. Tijdens het bezoek kan de elektrische fiets opgeladen worden want er is een ION-oplaadpunt. Heel bijzonder: voor rolstoelgebruikers of mensen die de steile trappen niet durven te beklimmen, is er een lift. Netjes weggewerkt, valt die bijna niet op. Er zijn in Nederland maar twee molens die daar over beschikken. Jaarlijks komen hier zo'n 1000 bezoekers. Die krijgen van molengidsen of molenaar een rondleiding en uitleg over het molengebeuren. Ze kunnen de tentoonstelling bekijken, die een beeld geeft van de geschiedenis van de molen en het gebied eromheen. De molen is maalvaardig. Er is een oventje aanwezig waarmee van het gemalen graan molenkoekjes gebakken kunnen worden. Regelmatig zijn er ook exposities met werk van kunstenaars. Via Het Gronin-

EEN DEEL VAN DE JUBILEUMCOMMISSIE: (VAN LINKS NAAR RECHTS) HARM MESSCHENDORP (SECRETARIS), JOHN HAVINGA (PENNINGMEESTER), JAN VAN BRUGGEN (VOORZITTER) EN JAKOB HOOGAKKER (SCHRIJVER JUBILEUMBOEK).

ger Landschap kunnen vrijwilligers van de Widde Meuln de cursus molengids bij het Groninger Molenhuis volgen. Die cursus is ooit voor het eerst in deze molen gegeven. "De eerste groep molengidsen kreeg hier hun diploma," vertelt Jakob Hoogakker me. Hij is de schrijver van het jubileumboek. "Later is de cursus molengids uitgerold over de hele provincie en werd het uiteindelijk een landelijk fenomeen."

Jubileum

Molengids Hilda Messchendorp komt begin 2012 met het idee het 175-jarig jubileum van de Widde Meuln te gaan vieren. Een groep vrijwilligers van acht personen vormt een tijdelijke jubileumcommissie. Met drie van hen, Jan van Bruggen (voorzitter), Harm Messchendorp (secretaris) en John Havinga (penningmeester) praat ik erover. Ze zijn begonnen met brainstormen en het opstellen van een lijst. Een deel van het feest zal bestaan uit plichtplegingen, een deel uit vermaak.

Het (voorlopige) programma ziet er als volgt uit:

Welkomstwoord – *Jan van Bruggen* voorzitter jubileumcommissie

Toespraak – *André van de Nadort* burgemeester van Ten Boer

Toespraak – *Marco Glastra* namens Het Groninger Landschap, eigenaar Widde Meuln

Jubileumboek – *Jakob Hoogakker* schrijver jubileumboek + uitreiking presentexemplaren

Rondgang expositie fotowedstrijd: 'Mooiste plekje Ten Boer'

Prijsuitreiking fotowedstrijd door 3-koppige jury Paardentram tussen de molen en de boerderij van Langereis (+ vermaak) (voor de kinderen)

Muziek op het voorplein van de molen (of op de stelling)

Oude ambachten, onder andere vlegeldorsen door de Onstwedder Gaarv'n

Streekproductenmarkt bij de kleine molen, de 'Bovenrijge'

Demo en verkoop broodbakken door bakker Henk Post.

Het feest is op zaterdag 6 september 2014 van 10.00 uur tot 17.00 uur.

Publiciteit

Via de Stichting Het Groninger Landschap wordt de pers ingelicht. De stichting beschikt over een zogenaamd mediapot voor alle dagbladen. Er komt een artikel in het plaatselijk blad 'BuurContact'. Het Dagblad van het Noorden schrijft over de fotowedstrijd. Twee dames uit de commissie onderhouden contact met de bokkeblaadjes.

Last but not least: aan de molen komt begin augustus tot begin september een groot spandoek te hangen om het feest aan te kondigen.

Jubileumboek

Jakob Hoogakker heeft het jubileumboek grotendeels klaar. Hij vertelt me er al bijna een jaar mee bezig te zijn.

Voor zijn werk, onder andere bij de Gasunie/Gasterra, heeft hij redelijk veel geschreven, strategiebepalingen bijvoorbeeld. Hij schreef een dictaat over een programmeertaal en meerdere artikelen over informatica en eveneens artikelen op het terrein van de energie.

Plezier in het schrijven zit bij hem in de familie. Vader schreef, broer en zus idem. Hij gunt mij een kijkje op het scherm van zijn computer. Daar zie ik de inhoudsopgave van het boek. Dat ziet er gedegen uit. Jakob toont mij een afbeelding van een kaart van Groningen uit 1868, ook in het boek terug te vinden. Daarop heeft hij nauwgezet aangegeven, aan de hand van de coördinaten, waar de meer dan 30 molens tussen de stad Groningen en Delfzijl aan het Damsterdiep ooit gestaan hebben. "Het was een parelketting van bijna alle typen molens: korenmolens, oliemolens, zaagmolens, poldermolens en zelfs een mosterdmolen." Ook aan deze molens besteedt hij kort aandacht in het boek.

Jakob is zichtbaar enthousiast en vertrouwt me ook alvast de titel van het boek toe:

'Widde Meuln' 1839-2014'

'de laatste op rij'

Hij behandelt daarin 4 episoden:

1. bloeiperiode
2. het verval
3. de wederopbouw
4. 't vervolg.

Steeds staat de molen in de context van de ontstaansgeschiedenis van het Groninger landschap rond de molen. Het boek is uitgebreid voorzien van originele en vaak unieke foto's en wordt gelardeerd met diverse anekdotes. Het wordt een professionele uitgave: een gebonden boek met een linnen band. Het bevat ± 200 pagina's. Voorlopige oplage 500 exemplaren. De prijs? Bij voorintekening € 17,50. Later € 22,50.

En nu maar hopen dat veel mensen het kopen en op 6 september naar de molen komen om dit jubileum mee te vieren. Want dan draait de 'Widde Meuln' volop en bruist het van de activiteiten rond deze bijzondere 175 jaar oude, wederom fraaie, witte molen. Deze molen leeft!